

УДК 321.7: 316.3:364.67/68

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v054.2025.36>

Т. П. Хлівнюк

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7636-9088>

кандидат політичних наук, доцент,

завідувач кафедри соціальних теорій

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ЛІБЕРАЛЬНА ДОКТРИНА СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ: СПРАВЕДЛИВИЙ РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО БЛАГА

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Модернізація соціальної держави безпосередньо пов'язується із ліберальною доктриною як мейнстрімом ідеологічного та політичного поля демократичних країн. Слід погодитись із А. Романюком у тому, що «Предмет політичних доктрин – це погляди, оцінки, судження, які сформувалися в суспільстві щодо громадянина, влади, держави, форм правління, стабільності та суспільних змін тощо. Політичні доктрини характеризуються: високим рівнем теоретичного узагальнення; значним рівнем внутрішньої структуризації; прагненням скерувати своїх прихильників на реалізацію практичних цілей» [5, с. 3]. Саме у ліберальній доктрині визначено фундаментальні основи демократичного суспільства, приватної власності та ринкової (конкурентної) економіки. Ліберальна доктрина пропонує не лише визначення прав кожного індивіда в якості наріжного каменю соціальних відносин (на чому акцентує увагу, зокрема П. Манан), а й «набір» обов'язкових інститутів та цінностей – від свободи підприємництва та політичного плюралізму до парламентаризму та держави «нічного сторожа».

У політичній доктрині лібералізму поєднуються «ідея» та «дія», тобто ідеологічна складова доктрини формується та змінюється під впливом переосмислення досвіду реалізації тих чи інших ідей. Повною мірою це стосується ліберальної доктрини, яка пройшла шлях крізь століття, визначаючи розвиток демократичних суспільств, модернізацію політичних систем, зберігаючи свою значимість протягом різних історичних епох для багатьох поколінь. Актуальною є ліберальна доктрина і для сучасного світу, зокрема – щодо справедливого розподілу загального блага у ліберальній моделі соціальної держави. В основі ліберальної доктрини – принципи індивідуалізму, свободи, раціональності, справедливості, плюралізму, демократії та верховенства права.

Для України проблема конструювання національної соціальної політики держави є вкрай важливою проблемою. При цьому, після розпаду

СРСР для поставторитарної (пострадянської) країни необхідно вирішувати проблему справедливої соціальної політики, водночас, обмежуючи пострадянські еліти у прагненні відтворити радянського «Левіафана», прикриваючись ідеями соціального захисту населення. Погодимось із наступним: «Визначаючи можливості розвитку соціальної держави в сучасному українському суспільстві, варто звернути увагу на необхідність переосмислення сутності і змісту соціальної політики держави, яка відбувається сьогодні у всьому світі. Фактично це означає спробу поєднання понять «соціальна держава» і «соціальний менеджмент» в практиці соціального забезпечення і захисту. У нових історичних умовах – умовах глобального ринку – соціальна відповідальність держави пов'язується з наданням населенню певного, законодавчо регламентованого набору соціальних благ – гарантованого соціального мінімуму. Держава все більше звільняється від вузькоуправлінських функцій, пов'язаних з розподілом засобів на рівні кінцевих споживачів, зосереджуючись на регулюванні інституційних взаємодій у соціальній сфері. Але це не зменшує, а навпаки, збільшує сферу компетенції держави як гаранта збалансованої соціальної політики і основного суб'єкта-носія соціальної місії. З одного боку, держава підтримує і контролює деякі загальні правила гри, що не перешкоджають процесам соціального саморегулювання у вирішенні завдань соціального захисту і підтримки населення. З іншого боку держава встановлює пріоритетні напрями збалансованої соціальної політики і розробляє технології бюджетного фінансування соціальних програм» [4, с. 136–137].

Пошук балансу між свободою та справедливістю, капіталізмом та демократією – це проблема, над вирішенням якої розмірковують представники ліберальної доктрини. У цьому контексті український досвід побудови соціальної держави у широкому контексті демократизації та відстоювання свободи вибору, який є складовою глобальних трансформацій, безумовно має посилити ліберальну доктрину.

Проблема справедливого розподілу загального блага у процесі реалізації соціальної політики держави набуває особливої актуальності під час російсько-української війни, яка створює небачені раніше виклики для української влади та суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У дослідженні ліберальної доктрини соціальної держави слід виокремити декілька напрямків, які безпосередньо пов'язані із справедливим розподілом загального блага. Звернення до них дозволяє виокремити справедливий розподіл загального блага як невирішену раніше частину загальної проблеми визначення ліберальної доктрини соціальної держави. По-перше, історичні етапи становлення ліберальної доктрини. Фундаторами лібералізму вважаються Дж. Лок, який визначив природні права індивіда, обґрунтував необхідність праці та власності, Ш. Монтеск'є з його теорією розподілу влади, а також Б. Констан, який визначив необхідність ліберальної опозиції та Ф. Гізо з принципами ліберального уряду. Нарешті, А. де Токвіль створив переконливу картину демократії на основі ліберальної доктрини. По-друге, теорії лібералізму, кожна з яких була мейнстримом на певному етапі генези ліберальної доктрини. Йдеться про класичний лібералізм з обґрунтуванням вільного ринку, індивідуальної свободи у економічній та політичній діяльності (Дж. Лок, Д. Г'юм, Б. Констан, Кондорсе, А. Сміт, Б. Франклін, Т. Джефферсон, Т. Мальтус, Д. Рікардо, Г. Спенсер, ін.), демократичний лібералізм, представники якого визначають необхідність обмеженого державного регулювання економічної діяльності, наголошують на визначальній ролі держави у соціальній політиці (І. Бентам, І. Берлін, Р. Дарендорф, К. Дункан, Д. С. Мілл, Р. Арон, ін.), соціальний лібералізм, який акцентує увагу на соціальній справедливості (В. Беверідж, Т. Герцка, Л. Гобгаус, Дж. Дьюї, Е. Дюркгайм, Дж. Кейнс, Ф. Науманн, ін.), неолібералізм з пропозиціями переосмислення класичних принципів лібералізму у нових умовах (Дж. Б'юкенен, В. Ліппман, К. Поппер, М. Фрідман, ін.). Слід безумовно погодитись із тим, що «...неолібералізм став платформою по забезпеченню соціальних прав та гарантій, без яких унеможлилювалася свобода та достойне життя індивіда. Основою неоліберального дискурсу стали концепти «держави загального добробуту» та «соціальної ринкової економіки», сприяючи появі умов для формування суспільної відповідальності (ідеологема, яка була запозичена у соціал-демократичної доктрини). Крім того, актуальними стали ідеї консенсусу (між

тими, хто керує і тими, ким керують), орієнтація на певні моральні настанови, визнання необхідності участі в політичному процесі всіх громадян, незалежно від їх соціальної приналежності тощо. Разом з тим, якщо в класичному лібералізмі ідеал індивідуальної свободи визнається в якості універсальної мети, то в неоліберальній теорії спостерігається прирівнювання індивідуальної свободи до свободи корпоративної. Таке зміщення пріоритетів загрожує майбутньому демократії, оскільки демократія, попадаючи в тенета неолібералізму, стає його заручницею» [2, с. 182].

Формулювання мети статті. Метою статті є визначення ліберальної доктрини соціальної держави у аспекті справедливого розподілу загального блага. Кожна політична доктрина (консервативна, ліберальна, соціалістична/соціал-демократична) визначає моделі соціальної політики держави, відповідно – корпоративну, ліберальну, соціал-демократичну, або, за іншою класифікацією, – континентальну, англосаксонську, скандинавську, південноєвропейську модель тощо. Обґрунтовано специфіку ліберальної доктрини соціальної держави та визначено вплив засадничих принципів лібералізму на модель соціальної політики держави. Передусім, відзначено такі принципи лібералізму, як індивідуалізм, свобода, раціональність, справедливість, плюралізм, демократія, верховенство права тощо. Виходячи із мети статті, акцентовано увагу на принципах свободи та справедливості, їх ролі у формуванні ліберальної доктрини соціальної держави в аспекті розподілу загального блага.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ліберальна доктрина представляє собою сукупність таких взаємопов'язаних принципів, як індивідуалізм (осердя ліберальної доктрини є уявлення про індивіда, його природні права), свобода (яка є фундаментальним принципом для політики, економіки, права; для демократії та ринку), раціональність (цей принцип обумовлює прихильність лібералів до ідеї прогресу та концептуалізацію моделювання/конструювання суспільних відносин та політичної реальності), справедливість (відповідно до мети статті, саме справедливість є у фокусі даного дослідження), плюралізм (визнання різноманіття ідей, цінностей та інтересів, які конкурують у політиці, економіці, публічному просторі), демократія (зокрема, як система політичної конкуренції, що дозволяє змінювати уряди без війн та революцій), верховенство права (справедливість та рівний доступ до правосуддя).

Погодимося із А. Романюком у тому, що «Політична доктрина є одним із різновидів суспільних доктрин і стосується подій, явищ, процесів полі-

тичної сфери. Поняття політична доктрина можна використовувати у вузькому та широкому контексті. У вузькому вона стосується певної частини проблем та явищ здебільшого конкретної ідеології (доктрина природних прав, поділу влад тощо). У цьому випадку політична доктрина конкретизує певну політичну ідеологію, внаслідок чого в конкретній ідеології може бути декілька політичних доктрин. В широкому контексті поняття політична доктрина є синонімом політичної ідеології (доктрина фемінізму, анархізму тощо)...» [5, с. 3].

Ліберальна демократія ґрунтується на основі прав і свобод індивіда, її політична система – це, передусім, представницька модель демократії та розподіл влади, її соціальна політика спрямована на забезпечення справедливості.

Щодо визначення лібералізму, то погодимось із наступним: «Термін «лібералізм» походить від лат. слова *liberalis* – свобода, якою користується клас вільних людей, тобто тих, хто не були особисто залежними від феодала, або невільниками (*liber*). В адекватному сучасному контексті його вперше використали у 1812 р. в Іспанії для назви частини депутатів Кортесів, що протистояли фракції, яка була настроєна про феодално та роялістично. Іспанські ліберали під впливом Великої французької революції вимагали створення республіки, прийняття конституції, відділення церкви від держави та запровадження гарантій свободи особи... Хоча саме поняття лібералізм і сформувався лише в середині XIX ст., головні положення цієї доктрини активно поширювались з кінця XVII ст.» [5, с. 12].

Розвиток ліберальної доктрини пройшов чотири взаємопов'язані етапи: класичний лібералізм, демократичний лібералізм, соціальний лібералізм та неолібералізм.

Солідаризуємось із визначенням, яке пропонує А. Романюк: «В своєму розвитку політична доктрина лібералізму пройшла чотири етапи: 1) класичний лібералізм – охоплює кінець XVII ст. – початок XIX ст.; 2) демократичний лібералізм – охоплює початок XIX ст. і до Першої світової війни; 3) соціальний лібералізм – охоплює кінець XIX ст. і до кінця 60-х років XX ст.; 4) Неолібералізм – бере свій початок від завершення Другої світової війни» [5, с. 12].

Важливим етапом розвитку ліберальної доктрини щодо соціальної політики держави стала кейнсіанська теорія. Соціальний лібералізм кейнсіанського гатунку фокусує увагу на діяльності уряду щодо сприяння економічному зростанню, скорочення безробіття та соціального захисту громадян. Так поступово формується (з'являється) ліберальна доктрина соціальної держави, яка балансує між свободою та справедливістю. Вона межує із концепцією соціальної держави.

Солідаризуємось із наступною думкою: «... соціальна й ліберальна держава є складовими частинами демократичної правової держави, проте ліберальна держава ґрунтується на особистих і політичних правах (правах першого покоління), а соціальна держава є гарантом соціальних, економічних і культурних прав (прав другого покоління). Ліберальна держава *per se* має лише два зобов'язання, а саме гарантування рівності стартових умов (рівність у матеріальному розумінні) і захист громадян від насильства ззовні та зсередини (безпекова функція держави «нічного сторожа»). Держава такого типу не втручається в боротьбу громадян «за місце під сонцем», а є незалежним арбітром, який сам підпорядковується власноручно створеним правилам» [1, с. 38].

Конкуренція між громадянами (індивідуалізм) у чітко визначеному правовому полі може розглядатись як одна із головних умов досягнення справедливості та, водночас, передумовою справедливого розподілу загального блага. Без приватної ініціативи та вільної конкуренції неможливо уявити справедливість та складно віднайти інші, більш ефективні, джерела наповнення бюджету, формування загального блага. П. Манан відзначає: «Відомо, що одна з найголовніших ідей лібералізму – це ідея індивіда, не в значенні індивіда як істоти із плоті та крові, якогось Петра, який відрізняється від Павла, а істоти, яка будучи людиною, має права, які можна перерахувати, права, які закріплені за нею незалежно від її функції та її місця в суспільстві та які роблять її рівну з будь-якою іншою людиною» [3, с. 8].

Свобода забезпечує прибуток для бізнесу та дохід для бюджету, а справедливість – розподіл (перерозподіл) бюджетних коштів відповідно до гарантій прав індивіда на соціальний захист.

Слід безумовно погодитись із наступним визначенням: «Свободу вважають найбільшою індивідуальною цінністю. В лібералізмі одночасно представлені дві концепції свободи – негативна і позитивна. Поняття негативної свободи було властивим класичному лібералізму і передбачало, що особа повинна бути захищена від будь-якого зовнішнього тиску, обмежень передусім з боку влади, держави (свобода слова, переконань, вірувань, зібрань, об'єднань тощо)... Позитивна концепція свободи поширилась у XX ст. і передбачала створення в суспільстві умов для розвитку кожною особою своїх здібностей, реалізацію самої себе, своєї індивідуальності... Поняття справедливості стосується прийнятого в лібералізмі принципу розподілу та рівності. Лібералізм визнає такі варіанти рівності осіб: по-перше, кожна особа від свого народження володіє однаковими з іншими правами та свободами; по-друге, індивіди є рівними незалежно від статі, раси, кольору шкіри,

переконань, релігії або суспільного походження (відмова/заборона суспільних відмінностей на підставі станового положення, або володіння титулами); по-третє, декларація рівності шансів щодо роблення кар'єри і щодо невдач. Водночас, лібералізм визнає, що людина від народження не може бути рівною іншій щодо володіння талантами, здібностями. Отже, рівність означає, що кожна людина повинна мати рівні шанси для розвитку своїх відмінних талантів і здібностей. Принцип розподілу передбачає, що більше повинна мати та особа, яка більше працює, досягає ліпших результатів тощо. Одночасно принцип розподілу передбачає визначення суспільством в прийнятний спосіб рішення щодо суспільної допомоги тим категоріям населення, які мають певні проблеми, що робить їх не рівними щодо інших у реалізації їхнього шансу – неповносправні, неповні родини тощо» [5, с. 22].

Це крихкий баланс. Особливо на шляху прогресу, який обирає ліберальна доктрина. І не просто прогресу, а визначеного та обґрунтованого заздалегідь у відповідній політичній філософії. Тобто, сконструйованого мислителями, а потім – втіленого у життя. Отже, для ліберальної доктрини важливими є ідеї прогресу та конструювання реальності. Лібералізм був однією із перших доктрин, який запропонував візії майбутнього, а не лише аналіз минулого.

Погодимося із П. Мананом: «саме на досвід життя грецького полісу спираються у своїх інтерпретаціях людського життя Платон та Арістотель. Інтерпретаціях, що стали «матрицею» для усієї пізнішої філософії, але ці інтерпретації розгорнулися тільки після завершення великого циклу грецької політики. Зовсім інший випадок являє собою сучасна політична філософія. Є велика спокуса сказати що вона була продумана та бажана ще до того, як була втілена в життя. Ластівка лібералізму піднялася в небо на світанку... Коротше кажучи, з'являється здогад, що у ліберальній політиці є певна продуманість та експериментальність, що вона передбачає свідомий проект, побудову» [3, с. 7].

Принагідно відзначимо, що віра в прогрес та конструювання реальності, яка притаманна ліберальній доктрині є наслідком слідування принципу раціоналізму. Погодимося: «Раціональність передбачає віру в розум і прогрес людства, який засновується на знаннях, що дають змогу не лише адекватно розуміти навколишній світ, а й змінювати його на ліпше. Відповідно раціональність передбачає, що світ побудований розумно і його можна пізнати, оскільки з допомогою розуму ми здатні зрозуміти всі проблеми, які постають перед людством. На цій підставі суттєве значення приділяють дискусіям, дебатам як засобу пізнання,

продовженням чого є визнання безальтернативності переговорів, з'ясування всіх існуючих поглядів/підходів під час вирішення суспільних конфліктів, криз, напруг, досягнення компромісів тощо» [5, с. 21].

Щодо ліберальної доктрини соціальної політики держави, то її центральною темою залишається пошук оптимальної моделі взаємодії між «ринком», як простором відносин вільних індивідів, сферою приватної ініціативи та «державою», як інститутами публічної влади, що покликані вирішувати соціальні проблеми суспільства.

Конкретні приклади такої взаємодії наводяться у статті С. Наумкіної та Л. Ярової. Погодимося: «Формування ліберальної моделі, властивої для таких країн, як США, Канада, Австралія, Велика Британія, відбувалося за утвердження приватної власності, переважанні ринкових відносин і під впливом ліберальної трудової етики. Основними умовами функціонування даної моделі є мінімальне залучення держави в ринкові відносини та обмежене використання заходів державного регулювання, що не виходить за рамки вироблення макроекономічної політики; у внутрішньому валовому продукті (ВВП) державному сектору економіки належить лише невелика доля. Соціальна підтримка громадян здійснюється за рахунок розвинених систем страхування і при мінімальному втручанні держави, що надає певні гарантії. Розміри страхових виплат, як правило, невеликі. Незначні і трансфертні платежі, тобто фінансові кошти, отримані від податків, що переказуються з рахунків державного бюджету безпосередньо різним групам населення у вигляді допомоги і субсидій. Матеріальна допомога має адресну спрямованість і надається лише на підставі перевірки її необхідності. У сфері виробничих відносин створені максимальні умови для розвитку підприємницької активності. Власники підприємств нічим не обмежені в ухваленні самостійних рішень щодо розвитку і реструктуризації виробництва, включаючи і вивільнення зайвих працівників» [4, с. 138–139].

Отже, у ліберальній доктрині щодо соціальної політики держави визначається головна проблема розподілу загального блага – співвідношення між свободою та справедливістю. Діалектика «приватного» та «суспільного» проявляється повною мірою у різних інтерпретаціях ліберальної доктрини, на окремих етапах її становлення: від класичного лібералізму до ліберальної демократії, від соціального лібералізму до неолибералізму.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Відтак, ліберальна доктрина трансформувалась протягом століть від класичного лібералізму до соціального лібералізму, від демократичного лібе-

ралізму до неолібералізму. Ці версії ліберальної доктрини об'єднує постійна увага до соціальної політики держави, яка інтерпретується у широкому контексті основних принципів лібералізму, передусім – свободи та справедливості. Але також уявлення про оптимальну модель соціальної політики держави є тим, що відрізняє різні історичні типи ліберальної доктрини.

Маятник ліберальної доктрини щодо соціальної політики коливається між полюсами індивідуальної свободи та соціальної справедливості. Від акцентуванні уваги на приватній ініціативі, невидимій руці вільного ринку та мінімалістській державі ліберальна доктрина поступово переходить до визнання важливості державної соціальної політики, пропонує дієві моделі підвищення ефективності держави у політиці (ліберальна демократія) та економіці. Згодом, на наступному історичному етапі, маятник знову рухається у бік свободи підприємництва у концепції неолібералізму.

Цей рух обумовлений постійною увагою представників ліберальної доктрини до інших важливих ідей – прогресу та конструювання реальності на основі раціоналізму. Тобто, у доктрині лібералізму відбувається поєднання «ідеї» та «дії» – осмислення та переосмислення реального досвіду становлення капіталізму та демократії протягом XIX–XXI століть.

У цілому, фокус ліберальної доктрини соціальної політики держави зосереджений на пошуку оптимальної моделі взаємодії між «ринком» та «державою».

Література

1. Житинський О. В., Трихліб К. О. Демократична правова держава: соціальна vs ліберальна. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 38–51. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-1>.
2. Куц Г. М. Неолібералізм: основні ідеї та інтерпретації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : «Питання політології»*. 2010. № 912. Вип. 17. С. 174–183. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/46587265.pdf>
3. Манан П. Інтелектуальна історія лібералізму / пер. з фр. Київ: Дух і Літера, 2005. 216 с.
4. Наумкіна С. М., Ярова Л. В. Поєднання понять «соціальна держава» і «соціальний менеджмент» у політичній практиці: креативний досвід демократичних держав Європи. *Актуальні проблеми політики*. 2012. Вип. 47. С. 137–144. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/47_2012/20.pdf
5. Романюк А.С. Політичні доктрини XX століття: навчальний посібник. Львів, 2009. 216 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Doktryny_tekst_final.pdf

Анотація

Хлівнюк Т. П. Ліберальна доктрина соціальної держави: справедливий розподіл загального блага. – Стаття.

У статті визначено справедливий розподіл загального блага як основу ліберальної доктрини соціальної держави. Модернізація соціальної держави безпосередньо пов'язується із ліберальною доктриною як мейнстрімом ідеологічного та політичного поля демократичних країн. Саме у ліберальній доктрині визначено фундаментальні основи демократичного суспільства, приватної власності та ринкової (конкурентної) економіки. Проблема справедливого розподілу загального блага у процесі реалізації соціальної політики держави набуває особливої актуальності під час російсько-української війни, яка створює небачені раніше виклики для української влади та суспільства. У дослідженні ліберальної доктрини соціальної держави визначено напрямки, які безпосередньо пов'язані із справедливим розподілом загального блага: класичний лібералізм, демократичний лібералізм, соціальний лібералізм, неолібералізм.

Метою статті є визначення ліберальної доктрини соціальної держави у аспекті справедливого розподілу загального блага.

Ліберальна доктрина пропонує не лише визначення прав кожного індивіда в якості наріжного каменю соціальних відносин, а й «набір» обов'язкових інститутів та цінностей – від свободи підприємництва та політичного плюралізму до парламентаризму та держави «нічного сторожа». В основі ліберальної доктрини – принципи індивідуалізму, свободи, раціональності, справедливості, плюралізму, демократії та верховенства права. Конкуренція між громадянами в умовах верховенства права визначається як одна із головних умов досягнення справедливості та, водночас, передумовою справедливого розподілу загального блага. Без приватної ініціативи та вільної конкуренції неможливо уявити справедливість та складно віднайти інші, більш ефективні, джерела наповнення бюджету, формування загального блага. Свобода забезпечує прибуток для бізнесу та дохід для бюджету, а справедливість – розподіл (перерозподіл) бюджетних коштів відповідно до гарантій прав індивіда на соціальний захист.

У ліберальній доктрині щодо соціальної політики держави визначається головна проблема розподілу загального блага – співвідношення між свободою та справедливістю. Діалектика «приватного» та «суспільного» проявляється повною мірою у різних інтерпретаціях ліберальної доктрини, на окремих етапах її становлення: від класичного лібералізму до ліберальної демократії, від соціального лібералізму до неолібералізму.

Ключові слова: ліберальна доктрина, модернізація, соціальна політика, політика, демократія, політичні інститути, інституціоналізація, свобода, справедливість, загальне благо.

Summary

***Khlivniuk T. P. Liberal doctrine of the welfare state: fair distribution of the common good.* – Article.**

The article defines the fair distribution of the common good as the basis of the liberal welfare state doctrine. The modernisation of the welfare state is directly linked to the liberal doctrine as the mainstream of the ideological and political field of democratic countries. It is the liberal doctrine that defines the fundamental foundations of a democratic society, private property and market (competitive) economy. The problem of fair distribution of the common good in the process of implementing the state's social policy is of particular relevance during the Russian-Ukrainian war, which creates unprecedented challenges for the Ukrainian government and society. In the study of the liberal doctrine of the welfare state, the author identifies the areas directly related to the fair distribution of the common good: classical liberalism, democratic liberalism, social liberalism, and neoliberalism.

The purpose of the article is to define the liberal doctrine of the welfare state in terms of fair distribution of the common good.

The liberal doctrine offers not only the definition of the rights of each individual as the cornerstone of social relations, but also a 'set' of mandatory institutions and

values – from freedom of enterprise and political pluralism to parliamentarism and the 'night watchman' state.

The liberal doctrine is based on the principles of individualism, freedom, rationality, justice, pluralism, democracy and the rule of law. Competition between citizens under the rule of law is defined as one of the main conditions for achieving justice and, at the same time, a prerequisite for the fair distribution of the common good. Without private initiative and free competition, it is impossible to imagine justice and difficult to find other, more efficient, sources of budget revenues and the formation of the common good. Freedom ensures profit for business and revenue for the budget, and justice ensures the distribution (redistribution) of budget funds in accordance with the guarantees of the individual's right to social protection.

The liberal doctrine of state social policy identifies the main problem of the distribution of the common good – the relationship between freedom and justice. The dialectic of 'private' and 'public' is fully manifested in different interpretations of the liberal doctrine, at different stages of its formation: from classical liberalism to liberal democracy, from social liberalism to neoliberalism.

Key words: liberal doctrine, modernization, social policy, politics, democracy, political institutions, institutionalization, freedom, justice, common good.

Дата надходження статті: 03.07.2025

Дата прийняття статті: 16.07.2025

Опубліковано: 10.09.2025